

ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการ ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

Knowledge, Attitude and Practice of Antibiotics Use of Clients in Tambon Health Promoting Hospital, Kantang District, Trang Province

ดวงพร สุขสมัย¹, สุขุมภรณ์ ศรีวิศิษฐ์², กมลรัตน์ นุ่นคง² (sukhumaphorn@scphtrang.ac.th², kamonrat@scphtrang.ac.th²)

โรงพยาบาลห้วยยอด จังหวัดตรัง¹, วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและความรู้ ทักษะ การปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ. สต.) อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่มารับบริการที่ รพ. สต. อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง อายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 416 คน เก็บรวบรวมข้อมูลเดือนพฤศจิกายน ถึงธันวาคม 2558

ผลการศึกษา พบว่า ผู้รับบริการมีความรู้ระดับปานกลาง (10.82±3.16) ทักษะระดับดี (3.70±0.50) และการปฏิบัติตัวระดับดี (3.20±0.39) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา โรคประจำตัว เหตุผลในการใช้ยาปฏิชีวนะ และการใช้ยาอื่น ๆ (ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา) มีความสัมพันธ์กับความรู้ที่เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะ เพศ อาชีพ เหตุผลในการใช้ยาปฏิชีวนะ และการใช้ยาอื่น ๆ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการใช้ยาปฏิชีวนะ และเพศ อายุ ศาสนา โรคประจำตัว เหตุผลในการใช้ยาปฏิชีวนะ แหล่งหรือสถานที่ที่ทานได้รับยาปฏิชีวนะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะ พบว่า ความรู้ที่เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการใช้ยาปฏิชีวนะ ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับยาปฏิชีวนะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้และการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุสมผล และส่งเสริมให้ผู้รับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีทัศนคติที่ดีในการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การใช้ยาปฏิชีวนะ, ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัว, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างไม่สมเหตุผลเป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศ เนื่องจากส่งผลให้เชื้อแบคทีเรียดื้อยาเพิ่มขึ้น ทำให้การรักษาโรคติดเชื้อยากขึ้น และมีอัตราการเสียชีวิตในผู้ป่วยกลุ่มนี้สูงขึ้น ประเทศไทยใช้ยาปฏิชีวนะมีมูลค่ามากกว่าปีละ 10,000 ล้านบาท ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2543-2554) นอกจากนี้ยังพบข้อมูลเกี่ยวกับการดื้อยาปฏิชีวนะของเชื้อโรคนั้นแต่ละภาค ในปี พ.ศ. 2552 ดังนี้ ภาคเหนือ ร้อยละ 9.02 ภาคใต้ ร้อยละ 36.90 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 41.00 ภาคตะวันออก ร้อยละ 31.66 ภาคกลาง ร้อยละ 25.00 และกรุงเทพฯ ร้อยละ 33.33 (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2552) แสดงให้เห็นว่า ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกวิธี การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการในรพ. สต. อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งผลการวิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้องให้ดียิ่งขึ้น จะช่วยส่งผลดีต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยรวม และยังช่วยลดความสิ้นเปลืองทางด้านเศรษฐกิจและเวลาในการรักษาโรคของบุคลากร อันเนื่องมาจากพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่ถูกต้องของประชาชน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 416 คน เก็บรวบรวมข้อมูลเดือนพฤศจิกายน ถึงธันวาคม 2558

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Pearson Chi-square

ผลการศึกษา

ตาราง 1 ระดับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง (n=416)

การใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ความรู้ (คะแนนเต็ม 16)	10.82	3.16	ปานกลาง
ทัศนคติ (คะแนนเต็ม 5)	3.57	0.34	ดี
การปฏิบัติตัว (คะแนนเต็ม 4)	3.20	0.39	ดี

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการ (n=416)

ความสัมพันธ์	χ^2	P-value*
ความรู้และทัศนคติ	51.02	<0.01
ความรู้และการปฏิบัติตัว	41.36	<0.01
ทัศนคติและการปฏิบัติตัว	52.09	<0.01

*ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พบว่า ความรู้ที่เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความรู้ที่เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และทัศนคติต่อการใช้ยาปฏิชีวนะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา

นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้และการปฏิบัติตัวในการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุสมผล และส่งเสริมให้ผู้รับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีทัศนคติที่ดีในการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2555). เชื้อดื้อยาปฏิชีวนะวิกฤตและทางออกของสังคมไทย. จุลสาร HSRI Forum. 1(1), 5.
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2552). สถานการณ์เชื้อดื้อยาและปัญหาการใช้ยาปฏิชีวนะ. กรุงเทพมหานคร: อูษาการพิมพ์.